

Etika v psychologii

úvod:
základní principy etiky v psychologii
vznik etických problémů a dilemat

etika

- z řeckého *ethos* = zvyk, obyčej, mrav
- disciplína filozofie, zabývající se morálkou, principy správného a nesprávného jednání (v situacích, kde je možnost svobodného rozhodnutí)
- hodnotí činnost člověka z hlediska dobra a zla

základní principy etiky

9 základních principů etiky v psychologii podle Koochera a Keith-Špiegelové (1998)

- ne(po)škodit, neublížit
- respektovat autonomii
- činit dobro
- spravedlnost
- důvěryhodnost, spolehlivost, oddanost klientovi
- důstojnost klienta
- laskavost a soucit
- usilovat o nejvyšší kvalitu
- přijetí zodpovědnosti

základní principy etiky

○ k diskusi:

co je pro vás nejdůležitější zásadou?
pořadí těchto principů?

může i psycholog, který např. není
přirozeně laskavý a soucitný, tyto zásady
dodržovat?

etický problém vs dilema

- etický problém – složitá situace, která vyžaduje řešení a morální rozhodování; je zřejmé, jaké je správné řešení, ale z nějakého důvodu (osobní hodnoty, kontext atd.) je obtížné se rozhodnout.
- etické dilema – volba mezi dvěma nevhodnými, nechtěnými možnostmi; konflikt morálních principů; není zřejmé, která volba bude lepší, správná

etické dilema

○ k diskusi:

vzpomeňte si na etické dilema, které jste řešili: při studiu, na praxi, v práci, v osobním životě...

které principy se v něm střetávaly?

vznik etických problémů

- jak vznikají?
- kdo se chová neeticky?

vznik etických problémů

- neznalost etických zásad
- činnost mimo oblast své kompetence
- necitlivost vůči potřebám klientů nebo dynamice situace
- využívání klientů
- nezodpovědnost, nedbalost
- hledání odplaty za domnělé křivdy
- strach
- výjimečné „uklouznutí“
- racionalizace

není to neetické, pokud...

(podle Pope, Vasquez, 1999)

- není to neetické, pokud nemluvíme o etice
- není to neetické, pokud neznáme zákon, etickou zásadu nebo kodex, který to zakazuje
- není to neetické, pokud to kolegové dělají taky
- není to neetické, pokud si nikdo nestěžoval
- není to neetické, pokud si to klient přál

není to neetické, pokud...

- není to neetické, pokud za to může klient
- není to neetické, pokud jste se ten den necítil úplně ve své kůži
- není to neetické, pokud vám někdo řekl, že jedna etická komise kdesi a kdysi řekla, že to je v pořádku
- není to neetické, pokud víte, že zákony a etické kodexy píšou lidé, kteří nemají tušení, jak tvrdá je realita psychologické praxe

není to neetické, pokud...

- není to neetické, pokud jsou lidé z etických komisí nebo z vedení vaší instituce sami nepoctiví, hloupí, extremističtí, zcela jiní než vy, nebo se proti vám spikli
- není to neetické, pokud je to pohodlnější než to dělat jiným způsobem
- není to neetické, pokud na to nikdo nepřijde – nebo když přijde, tak z toho nejspíš nic nebude dělat

není to neetické, pokud...

- není to neetické, pokud dodržíte ostatní etické zásady
- není to neetické, pokud nemáte v úmyslu nikomu ublížit
- není to neetické, pokud nikdo nedokáže, že přesně to, co jste udělali, bylo jedinou příčinou poškození klienta
- není to neetické, pokud se to nechystáte udělat více než jednou

není to neetické, pokud...

- není to neetické, pokud to vede k vyššímu příjmu nebo větší prestiži
- není to neetické, pokud vám to nikdo nedokáže
- není to neetické, pokud jste důležitým člověkem
- není to neetické, pokud jste příliš zaneprázdnění

rizikové situace

podle Sieber (1982)

- nepředvídatelná dilemata
- neadekvátní očekávání
- nevyhnutelná dilemata
- nejasná dilemata
- nedostatečná opora
- střet zájmů
- střet zásad